



**ПЕДАГОГИЧЕСКИ  
ФУНДАЦИЯ**

## **ПАРТНЬОРСТВА**

---

### **БАЗОВОТО ПАРТНЬОРСТВО – ПРАКТИКИ, ПРОБЛЕМИ, ИДЕИ, РЕШЕНИЯ**

*Радка Гайдова*

Един от аспектите на процеса на придобиване на професионална квалификация “учител” е взаимодействието и сътрудничеството между подготвящата учебна институция – висшето училище и учебната институция, която осигурява на студента – бъдещ учител, реална образователна среда, в която той да приложи на практика усвоените теоретични знания.

През последните години се забелязва отлив на учебните заведения от базово сътрудничество с университета. Това породило известни затруднения при осигуряване на учебни бази за провеждане на практическото обучение на студентите.

Проблемът се прие като повод и катедра „Предучилищна педагогика” при Педагогически факултет на ВТУ „Св. св. кирил и Методий”, като осигуряваща базовата институция и организацията на практическото обучение на студентите в детска градина, в края на м. октомври 2012 г. предложи провеждане на кръгла маса по проблемите на базовото партньорство с учебните институции, като незаемим компонент в системата на практическата подготовка на студентите – бъдещи учители.

Гости на форума бяха проф. дпн Пламен Легкоступ – Ректор на ВТУ; доц. д-р Розалия Кузманова-Карталова – декан на Педаго-

гически факултет; доц. д-р Любомира Попова – зам.-областен управител – В. Търново, в ресор образование и култура; инж. Розалия Личева – началник РИО, В. Търново; Пенка Игнатова – началник Дирекция образование, община В. Търново; Екатерина Миновска – ст. експерт по предучилищно възпитание и обучение, В. Търново; директори на детски градини и основни училища – бивши и настоящи базови партньори на университета и факултета, както и детски и начални учители – бивши и настоящи базови учители на студентите.

Присъстващите, от позиция на своето място в системата на взаимодействие „висше училище – базова институция”, оцениха адекватно значимостта и навременността на провеждане на срещата. Сходството в разбирането и аргументирането на проблема, обедини усилията на двете страни да вземат действащи целесъобразни решения по проблема.

### *1. Статут на професионално-практическото обучение на студентите от педагогическите специалности*

В Педагогическият факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий” се обучават студенти от няколко професионални направления в област Педагогически науки: Предучилищна и начална училищна педагогика – редовно и задочно обучение; Предучилищна педагогика и чужд език – редовно обучение; Начална училищна педагогика и чужд език – редовно обучение; Педагогика на обучението по музика – редовно обучение; Методика на обучение по физическо възпитание – редовно обучение.

Обучението на студентите в педагогическите специалности се осъществява по единен образователен минимум за теоретическа и практическа подготовка на студентите.

Придобитата теоретическа подготовка, студентите затвърдяват като наблюдават и провеждат конкретни практически учебни форми: хоспитиране, текуща и преддипломна педагогическа практика. Естествена образователна среда, в която те се провеждат е в съответните за специалността учебни заведения.

Формите по професионално-практическо обучение са тясно специализирани:

- Хоспитиране. Учебна форма, която осигурява на студентите да наблюдават педагогически ситуации и уроци в реална образователна среда, както и педагогическото взаимодействие на учителя и обучаваните (деца или ученици). Целта е студентите да подкрепят и допълнят усвоените теоретични знания и да осмислят как методиката по дадена учебна дисциплина се прилага в практиката.

Педагогическата ситуация или урок се провежда от базов учител в съответна базова институция по предварително разработен график. Студента е наблюдател, води записки и задължително участва в анализ на педагогическата ситуация или урок. Понякога, съобразно конкретни обстоятелства в базовата детска градина/група или училище/клас, анализът се извършва в семинарните упражнения на студентите.

Хоспитиране се провежда с всички студенти – редовна и задочна форма на обучение, предимно във втори и трети курс, III – VI семестър включително, в зависимост от специалността.

- Текуща педагогическа практика. Тази учебна форма предоставя на студента възможност да провежда педагогическа ситуация или урок, който предварително е консултирал с базовия учител и методиста.

На този етап от практическото обучение студентът анализира собствени постижения в реално осъществен от него учебен процес.

Текуща педагогическа практика със студентите от редовна на обучение се провежда през VII семестър, ежедневно в продължение на 10 учебни седмици. Със студентите от задочна форма на обучение се провежда по местоживене с продължителност две седмици.

- Преддипломна педагогическа практика. При тази форма на професионално-практическото обучение на студентите са стажанти. Провежда се през VIII семестър в базовите институции на университета с всички студенти, редовна и задочна форма на обучение по график за учебната дейност и посещенията на преподавателите.

Всеки студент има право да провежда преддипломна педагогическа практика, след като е положил успешно всички изпити и е постигнал т.нар. семестриално завършване на обучението във висшето училище. Преддипломната педагогическа практика включва

всички методически дисциплини и дейности, съобразно специалността, ежедневно в естествена педагогическа среда в детска градина или основно училище в продължение на 4 седмици, като студентът получава персонална оценка от всеки педагог и методист.

Участието на студентите във всяка форма на практическо обучение е регламентирано в учебния план на съответната специалност, като студентите се разпределят на практикантски групи, съобразно Правилник за структурата и организацията на учебния процес, правата и задълженията на студентите във ВТУ.

- За хоспитиране – една практикантска група е от 8 до 10 (12) студента, тя посещава и наблюдава педагогическа ситуация/урок в детска група или клас, според броя на часовете, утвърдени в учебния план на специалността.

- За текуща педагогическата практика – една практикантска група се състои от 4 до 6 студента и практикува при един учител в детска група или клас в определен ден всяка седмица, през VII семестър, във времето от м. X – до 20. XII.

- За преддипломна педагогическа практика – двама студента ежедневно практикуват 4 седмици в детска градина и 3 седмици в основно училище, при един базов учител, през VIII семестър от м. II до м. IV.

Придобиването на професионалната квалификация „учител” се осъществява съобразно държавни закони и университетски наредби, правилници. Те са основа за уреждане на институционални взаимоотношения между висшето училище и базовите учебни заведения.

- Закон за висшето образование.
- Наредба за единни държавни изисквания за получаване на учителска правоспособност.

- Правилник на ВТУ.

- Правилник за структурата и организацията на учебния процес, правата и задълженията на студентите във ВТУ.

- Унифициран договор на ВТУ, съдържащ клаузи за базовото сътрудничество с учебните институции.

На основание на изброените държавни и университетски документи и с цел постигане на по-ефективна организация на професио-

нално-практическото обучение на студентите в Педагогически факултет е разработен пакет документи, който съдържа:

- Правилник на Педагогически факултет.
- Правила за професионално-практическо обучение на студентите от Педагогически факултет на ВТУ, приети 2010 г.
- Статут на базовия учител.
- Семестриални графици по всяка форма на професионално-практическо обучение на студентите.
- Комисия по професионално-практическо обучение към Педагогически факултет за подпомагане на базовата дейност на студентите и сътрудничеството с партньорите.
- През учебната 2012/2013г. към студентската документация се добави „Книжка по професионално-практическо обучение”, в която се отразяват изпълнените от студента задачи по професионално-практическо обучение, се упражнява контрол относно подготовката им.

## *2. Практическото обучение на студентите в реална образователна среда – практики и проблеми*

Базовото сътрудничество на Педагогически факултет с детски градини и основни училища във В. Търново стартира през 1985 г., година след разкриване към ВТУ ”Св. св. Кирил и Методий” на Педагогическият факултет и педагогическите специалности.

Първата базова детска градина и основно училище за професионално-практическо обучение на студентите от факултета е ЦДГ „Соня” и ОУ „Бачо Киро”. Те са поканени за базови институции, поради наличен опит от дългогодишна базова работа към Министерството на народната просвета (1985 г.). По това време базово взаимодействие се основава на професионалната отговорност на всички участници в този процес, като да бъдеш поканен да провеждаш базовата дейност е критерий за висок професионализъм, обществен авторитет и престиж.

По-късно, през годините в базова практика, периодично са включвани различни детски градини от гр. В. Търново. Дългогодишно базово сътрудничество с ВТУ са имали детските градини: ЦДГ „Райна Княгиня”, ЦДГ „Иванка Ботева”, ЦДГ „Евгения Кисимова”, ЦДГ „Здравец”, ЦДГ „Първи юни”, ОДЗ „Кирил и Методий”. За по-кратко

време базови ангажименти са реализирали ЦДГ „Ивайло”, ЦДГ „Слънце”, ЦДГ „Рада войвода”, ОДЗ „Ален мак”.

Училища, базови партньори на университета са били и са: ОУ „Бачо Киро”, ОУ „Димитър Благоев”, ОУ „Петко Р. Славейков”, ОУ „Патриарх Евтимий” и др.

Благодарим на директорите и учителите на ЦДГ „Първи юни” и ЦДГ „Здравец” и ОУ „Бачо Киро”, които дълги години са бази по чуждоезиково обучение на студентите от педагогически факултет.

Искрено благодарим на всички директори и учители, макар някои от тях вече да са в пенсионна възраст, за проявената отговорност и професионализъм да подпомагат професионалната подготовка на студентите.

Но през последните годините се срещат големи затруднения при осигуряване на базови детски учители за провеждане на практическото обучение на студентите. Констатира се отлив на учебните институции за провеждане на базова практика.

За да се установят достоверни и обективни причини, които пораждат отказ от базова работа, през м. юни 2012 г. предложихме анкета сред бивши и настоящи базови партньори на ВТУ. Анкетирани са директори и учители от детски градини и училища, бивши и настоящи базови партньори на университета. Общо са анкетирани 30 детски и начални учители и 14 директори.

Благодарим на колегите, които с отзивчиво, добронамерено и професионално отношение към проблема отговориха на анкетата.

При анализа на анкетата се констатираха различни причини посочени от анкетираните. Те са сходни за двете институции – детска градина и основно училище. Причините условно са обособяват в две групи:

➤ I група причини, според които учителите определят базовата дейност, като натоварваща децата и учителите. Тази група причини според тях се поражда най-вече при провеждане на практическата форма – хоспитиране.

Учителите посочват конкретни основания: натоварване на пряката професионална работа с децата, както и на годишния план на детската градина; голям брой деца в групите; нарушаване, по-скоро удължаване на дневния режим, поради изчакване на наблюденията

на студентите в детските групите; присъствие на външни хора (студенти, преподаватели); необходимост от съобразяване с други (студентите); липса на място в занималните за студентите; неудовлетворение от финансовото заплащане на 1 базов час и др.

➤ II група причини са тези, съобразно които базовата дейност, като ангажимент, който много натоварва учителя особено по време на провеждане на текущата и прпеддипломната педагогическа практика.

Тук се посочват следните конкретни последици: студентите отнемат от времето на учителя; изискват по-голяма помощ; очакват учителят да подготви материалите за учебна дейност и др.

*3. Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий”, като образователен център*

Велико Търново е наш роден град. Той е световноизвестен исторически и културен център, но и образователен с национално значение и роля в образователната политиката на нашата страна.

Като започнем от Търновската книжовна школа и Патриарх Евтимий, без да пропускаме Първа мъжка гимназия, като се добавят всички училища от нашето съвремие и стигнем до не единственото висше училище в нашия град, но създадено и открито първо в града ни през 1963 г., като приемник на съществуващия тогава (1960 г.) Висш педагогически институт, е Великотърновският университет „Св. св. Кирил и Методий”.

Уважаеми колеги и гости, голяма част от нас, присъстващите са възпитаници на Великотърновският университет „Св. св. Кирил и Методий” и в навечерието на неговия 50-годишен юбилей, се гордеем с това. Другата част, също имат основание за гордост, защото Великотърновският университет е в нашия роден град, защото е вторият български университет, защото работим във Великотърновският университет и заедно с учителството от града, нашите базови партньори, творим бъдещето на нашата страна.

Уважаеми гости, колеги, учители и директори, емоционалното отклонение може би ни връща към мили спомени и ни ентузиазира занаяпред, но по-важното е, че *съществуването на Великотърновският университет „Св. св. Кирил и Методий” в нашия град, само по себе си е причина, която естествено налага учебните*

заведения в града да бъдат базови институции. Колкото повече са базовите детски градини и училища, толкова по-малко ще бъдат натоварени учителите и толкова по-лесно, без излишно напрежение ще се организира практическото обучение на студентите. Нека не забравяме, че днешните студенти утре са нашите наследователи.

*Друга, не по-малко значима причина е, че базовата работа има освен обучаваща функция за студентите и квалификационна – за учителите. Естествено и непринудено се осъществява поддържаща, стимулираща квалификация. Както вече отдавна Жак Делор каза: „Учителят, за да учи другите, трябва през целия си живот да учи и себе си”.*

С изключителна радост и удовлетворение, но и с гордост споделяме, че великотърновските детски и начални учители са висококвалифицирани, компетентни, с иновативен усет, имат добър авторитет сред колегията и обществеността. Много от тях притежават звание „главен” или „старши” учител, но засега тяхната професионална компетентност остава недостатъчно използвана от студентите. Считаме, че техен професионален ангажимент е да подкрепят обучението на студентите и израстването на младите учители.

#### *4. Идеи за оптимизиране на базовото партньорство „университет – учебни институции”*

С отговорност и с желание за трайно решаване на проблема за базовото партньорство, се предложиха идеи, които да бъдат обсъдени в педагогическите екипи и адаптирани към законовите и нормативни документи на Районния инспекторат по образование, В. Търново, на Дирекция Образование, община В. Търново, както и от директорите на предучилищните и учебните заведения, синдикати.

*4.1. За да се избегне продължително натоварване на едни и същи детски градини, училища и учители, като базови, уместно би било да се приложи ротационен принцип, като през 2 или 3 години, те се редуват като базови към ВТУ.*

*4.2. Базовата работа ще бъде по-лека и по-спокойна, без излишно натоварване и напрежение, ако в нея се включат повече детски групи, класове и учители.*

*4.3. Сътрудничество чрез съвместни проекти.*



4.4. Целесъобразно би било базовата работа да се възприеме като значим критерий при оценяване професионализма на педагогическите кадри в детски градини и основни училища (директори и учители), който да бъде предимство при конкурси, назначения, награждаване, препоръки, отзиви и др.

4.5. Би могло в професионалната характеристика на „главен“ и „старши“ учител на местно равнище да се добави: ... учител, притежаващ звание „главен“ или „старши“:

- ... извършва квалификационно-методическа дейност, като наставник, обучител на студенти и млади учители.

- ... координира професионално-калфикационната дейност на педагогическия екип с преподаватели от висшето училище.

4.6. Всички преподаватели от Педагогическия факултет при Великотърновски университет „Св. св Кирил и Методий“ гарантираме безкористна и навременна, методическа и научна помощ на всеки учител, директор или учебно заведение, които се нуждаят от квалификация и методическа подкрепа.

Професионално-практическото обучение на студентите – бъдещи учители е мисия на висшето училище и специалностите от професионално направление Педагогика. То гарантира качествена подготовка на бъдещите педагози и успешен старт в професионалната реализация и кариерното развитие.

## БАЗОВОТО ПАРТНЬОРСТВО – ПРАКТИКИ, ПРОБЛЕМИ, ИДЕИ, РЕШЕНИЯ

РАДКА ГАЙДОВА

Резюме

Акценти в доклада са практическото обучение на студентите от педагогическите специалности и проблемите, съпстващи този процес.

Предлагат се реалистични идеи и конкретни решения за оптимизиране на професионално-практическата подготовка на студентите, които да спомогнат приобщаването на българското висше педагогическо образование към съответни европейски образователни стандарти.

**Ключови думи:** базови институции, практическо обучение, професионална компетентност, образователни стандарти, студенти, учители.

BASIC PARTNERSHIP – PRACTICES,  
PROBLEMS, IDEAS, SOLUTIONS

RADKA GAIDOVA

Summary

The highlights of the report are the practical training of students from pedagogy courses and the problems pursuing the process.

The report gives realistic ideas and concrete solutions for optimizing the practical professional training of students, which could help the integration of Bulgarian higher pedagogical education to the respective European educational standards.

**Key words:** basic institutions, practical training, professional competence, education standards, students, teachers.